

До спеціалізованої вченої ради 70.895.02
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова
29013, м. Хмельницький, вулиця
Героїв Майдану, 38

ВІДЗИВ

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Музики-Стефанчук Оксани Анатоліївни
на дисертацію Шевчука Михайла Олександровича
«Правове регулювання інформаційних відносин, пов'язаних зі справлянням
податку на майно в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі
спеціальності 12.00.07. – адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Одним із основних завдань сучасної української держави є побудова та подальший розвиток інформаційного суспільства. Задля цього у всі сфери суспільного життя впроваджуються новітні інформаційно-комунікаційні технології. Не є винятком і податкова сфера.

Надання інформаційним відносинам статусу правових є гарантією дотримання прав та законних інтересів їх учасників, підвищує рівень ефективності виявлення нових протизаконних схем в сфері господарської діяльності, визначає шляхи їх руйнування і притягнення до відповідальності винних осіб. З рештою це відбивається й на рівні фінансової та податкової безпеки держави.

Податки відіграють надзвичайно важливу роль в економічних відносинах будь-якої держави, адже є головним джерелом наповнення державного та місцевих бюджетів. Із розвитком децентралізації в Україні умовно майнове оподаткування відіграє особливу роль у процесі формування доходної частини місцевих бюджетів. І це не випадково, адже податок на нерухоме майно є основним податком, який покликаний задовольнити потреби територіальних громад. По-перше, як свідчить

досвід інших країн, база податку на нерухоме майно є відносно мало мобільною, а тому ухилитися від сплати цього податку досить складно. По-друге, даний податок сплачується до місцевого бюджету за місцем знаходження майна.

Теоретико-правові питання інформаційно-податкових правовідносин (як цілісне поняття та окремі його складові) є будуть предметом різних наукових досліджень. Водночас, актуальність правового регулювання відповідних податкових відносин не применшується і нині, зважаючи на розвиток технологій та інформаційних відносин. З огляду на це, дисертаційне дослідження Михайла Олександровича Шевчука є своєчасним, зважаючи на коло питань, які ним розглядаються.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність.

У представленому дисертаційному дослідженні М.О. Шевчука ґрунтовно проаналізовано наукові позиції вчених України та зарубіжних вчених із питань, що становлять предмет дослідження, а саме – правового регулювання інформаційних відносин, пов'язаних зі справлянням податку на майно в Україні. При цьому автор послідовно досліджує спочатку загальнотеоретичні положення та переходить до особливостей практичної реалізації правового регулювання інформаційних відносин в процесі справляння податку на майно.

Примітно, що робота характеризується достатньо самостійним характером дослідження, дотриманням вимог щодо посилань на наукові позиції та положення чинного законодавства. Факторів критичного запозичення чи плагіату у дисертації не виявлено, виходячи з обсягу знань за даною проблематикою, якими володіє опонент.

На користь практичних якостей роботи свідчить і той факт, що дослідження обрано з урахуванням положень концептуальних і програмних документів загальнодержавного рівня, а також університетських програм і планів.

Дисертація виконана відповідно до планових тем юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та напрямів наукових

досліджень кафедри державно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна на 2016 – 2019 роки «Реформування адміністративного права в умовах сучасних соціально-політичних трансформацій» (державний реєстраційний номер 0116U000915), а також Плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» у 2015 році, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04 березня 2015 року № 213-р, Стратегічного плану розвитку ДФС України на 2015 – 2018 роки, затвердженого наказом ДФС України від 12 лютого 2015 року № 80.

Аналіз положень дисертаційного дослідження дозволяє говорити про відповідність його змісту.

У процесі роботи над дисертацією М.О. Шевчук використовував комплекс методів – використано як загальнонаукові, так і спеціально-юридичні методи наукового пізнання. Їх застосування обумовлене системним підходом, що дає змогу дослідити проблеми в єдності їх соціального змісту та юридичної форми. *Метод порівняльно-правового аналізу* нормативно-правових актів та наукових джерел було покладено в основу синтезу під час поглибленого обґрунтування відомих і формування нових наукових знань щодо правового регулювання інформаційного забезпечення органів податкової служби, пов'язаного зі справлянням податку на майно в Україні, також застосовувався під час визначення поняття та особливостей інформаційних відносин у податковій сфері, визначення податкової інформації як об'єкта інформаційних відносин тощо. *Метод прикладного системного аналізу соціальних явищ* дозволив визначити проблемну ситуацію щодо об'єкта та предмета дослідження. *Формально-логічний метод* у єдності із соціологічними методами дозволяють сформулювати на засадах діалектичної логіки стан інформаційного забезпечення органів податкової служби, пов'язаного зі справлянням податку на майно в Україні. *Методи експертних оцінок, екстраполяції, аналогії* дозволили сформулювати окремі, часткові за етапами (підрозділами та розділами) дисертації висновки та загальні висновки, прогнози та рекомендації для подальшого

вдосконалення інформаційного забезпечення органів податкової служби, пов'язаного зі справлянням податку на майно в Україні. *Метод компіляції окремих теоретичних положень*, висвітлених у працях різних дослідників, дозволив сформувавши їхні системні, множинні складники: адміністративні, організаційні, фінансово-економічні, політичні, соціологічні, філософські тощо.

Про комплексність і системність представленого дослідження свідчить структура дисертації, яка характеризується цілісністю й логічною послідовністю. Усі розділи, підрозділи та інші структурні частини роботи пов'язані між собою, відповідають визначеній меті, яка деталізується конкретними завданнями. Структура роботи повністю відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені автором.

Результатам дисертаційного дослідження М.О. Шевчука притаманний належний рівень наукової новизни, при цьому такі положення містяться в усіх розділах дисертації, у висновках. Автор цілком логічно починає дисертаційне дослідження з розгляду питань стосовно теоретико-правових аспектів інформаційних відносин в податковій сфері (розділ 1). Тут Михайло Олександрович акцентує увагу на понятті, особливостях та нормативно-правовому забезпеченні інформаційних відносин в податковій сфері, а також досліджує податкову інформацію як об'єкт інформаційних відносин.

Далі – розглядаються особливості правового регулювання інформаційних відносин пов'язаних з справлянням податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, із справлянням транспортного податку, із справлянням плати за землю (розділ 2).

Особливо слід відзначити розділ 3, в якому ґрунтовно досліджуються перспективи застосування в Україні зарубіжного досвіду правового регулювання інформаційних відносин, пов'язаних зі справлянням податку на майно.

Висновки по тексту, до розділів та узагальнюючі висновки є науково обґрунтованими, підкріплені практичним втіленням. Відповідно до вимог, рецензована праця має зв'язок із науковими програмами, планами тієї установи, в

якій вона виконувалася. Кількість і якість опублікованих дисертантом статей у фахових виданнях відповідає вимогам.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації не викликає сумнівів.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація М.О. Шевчука є одним із перших в Україні монографічним дослідженням, у якому комплексно, з урахуванням сучасних методів пізнання, здобутків вітчизняної та зарубіжної юридичної науки, а також чинного законодавства України і зарубіжних країн, практики його реалізації, вирішується наукова проблема щодо розкриття особливостей правового регулювання інформаційних відносин, пов'язаних зі справлянням податку на майно.

З-поміж пунктів наукової новизни (з урахуванням певних критичних зауважень) варто позитивно відзначити прагнення автора ввести в науковий обіг авторські визначення окремих понять і категорій. Зокрема, запропоновано такі дефініції:

а) «інформаційні бази даних оподаткування» як групи взаємопов'язаних задокументованих одиниць інформації, які об'єднані в автоматизованих інформаційних системах за певними ознаками та використовуються для нарахування податку;

б) «фіскальної інформації» як сукупності фінансових відомостей, що повідомляються органам державної податкової служби у зв'язку з формуванням дохідної частини Державного бюджету України та місцевих бюджетів.

Автором також доводиться необхідність як в теорії, так і на практиці застосовувати певні класифікації. Зокрема, запропоновано:

- класифікувати інформаційно-податкові правовідносини під час справляння податку на майно за об'єктом оподаткування на: інформаційно-податкові правовідносини під час справляння податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; інформаційно-податкові правовідносини під час справляння

транспортного податку та інформаційно-податкові правовідносини під час справляння плати за землю;

- класифікувати інформацію, що забезпечує процес справляння податку на майно на попередню, безпосередню та похідну й відповідно до неї поділяти інформаційні відносини, пов'язаних зі справлянням податку на майно в Україні на такі, що передують справлянню податку на майно, що є безпосередньо частиною справляння податку на майно, та такі, що є похідними від процесу справляння податку на майно.

Позитивом роботи є і те, що певні висновки автор робить не лише з аналізу теоретичного матеріалу, а й підкріплює їх судовою практикою та статистичними даними (стор. 105-106 та ін.).

Досить детально автор розглядає один із напрямів модернізації інформаційної системи органів ДПС України, а саме – запровадження нових електронних сервісів (стор. 102-105).

Особливо хочеться відзначити чіткість викладення пропозицій щодо змін до законодавства:

– викласти статтю 16 Закону України «Про інформацію» у такій редакції:

«Податкова інформація – сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин *у процесі діяльності в податковій сфері* і необхідні для реалізації покладених на контролюючі органи завдань і функцій у порядку, встановленому Податковим кодексом України». Хоча питанням залишається, що таке «податкова сфера»;

– пропонується законодавчо визначити поняття «інформаційні бази даних оподаткування» шляхом внесення доповнення до статті 14 Податкового кодексу України, а саме додати пункт 14.1.86-1 у такій редакції:

«Інформаційні бази даних оподаткування – це групи взаємопов'язаних задокументованих одиниць інформації, які об'єднані в автоматизованих інформаційних системах за певними ознаками для нарахування податку».

Аналізуючи зміст рецензованої дисертації, доходимо до висновку про те, що робота має наукову новизну, практичне значення, є завершеним науковим дослідженням, що підтверджується відповідними висновками. Проте, як і будь-яка авторська наукова робота, дисертація Михайла Олександровича містить певні недоліки та дискусійні моменти, а саме:

1. В роботі паралельно використовуються два терміни «інформаційні відносини в податковій сфері» та «інформаційно-податкові правовідносини». Хотілось почути більш детальне пояснення, як автор їх трактує та як їх співвідносить.

2. На думку дисертанта, функціонування кожного з майнових податків через призму руху інформації, можна умовно поділити на попередню, безпосередню та похідну (стор. 80). У той же час, автор стверджує, що вони мають тісний взаємозв'язок, який відображає постійний характер інформаційного контакту під час сплати майнового податку. На наш погляд, дане твердження є досить спірним і до того ж спірною є необхідність такого поділу податкової інформації при справлянні податку на майно. Додаткової аргументації потребує й практична значущість такої класифікації.

3. У дисертації досліджено обіг безпосередньої інформації з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Загалом погоджуючись із окресленою проблематикою, хочемо зауважити, що в роботі дисертант намагається визначити шляхи вирішення цих проблем. Наприклад, виходячи з міжнародного досвіду, він намагається показати, як можна об'єктивно визначити базу для нарахування податку на майно. Показано в роботі, які механізми треба задіяти для вчасного та достовірного забезпечення інформацією про об'єкти оподаткування податком на майно органи Державної податкової служби України. Однак, поза його увагою залишилось вирішення не менш важливого питання оподаткування нерухомості, розташованої на території Автономної Республіки Крим, Луганської та Донецької області. Перш за все, це стосується осіб, вимушено які стали внутрішньо переміщеними особами (жителі Криму, частини Донецької та

Луганської області).

Також дисертант лише визначає відсутність підзаконного нормативно-правового акта, який би регулював порядок співпраці між безпосередніми суб'єктами інформаційної взаємодії під час адміністрування податку на майно. У цьому контексті доречніше було би чітко визначитись із тим нормативно-правовим актом, який би врегулював окреслені питання.

4. Досліджуючи перспективи застосування в Україні зарубіжного досвіду правового регулювання інформаційних відносин, пов'язаних зі справлянням податку на майно, автор зазначає, що «надзвичайно важливим є врегулювання Урядом порядку взаємодії між органами виконавчої влади щодо подання інформації, яка необхідна для забезпечення повноти обліку платників податків, об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням. Також важливо визначити перелік суб'єктів інформаційної взаємодії, відомостей, які подаються до податкових органів, та обов'язкових документів, що надсилаються в процесі взаємодії». Однак, дисертанту потрібно було б проаналізувати, які процедури відносно визначеного питання існують в українському законодавстві і як вони вже реалізуються на практиці. Також варто розглянути це питання у порівняльно-правовому аспекті.

5. У роботі дисертант доводить, що національним законодавством митні органи визнаються контролюючими органами в податковій сфері, держава однозначно відносить інформацію, що охоплює митний напрям з питань оподаткування, до податкової інформації. Тобто складовими податкової інформації є відомості і дані, які необхідні для реалізації покладених на податкові і митні органи завдань і функцій у порядку, встановленому Податковим кодексом України. В зв'язку із таким твердженням хотілося би, в роботі, побачити більш розлоге висвітлення податково-інформаційних відносин, суб'єктами яких є митні органи.

Є й інші зауваження технічного, граматичного характеру. Деякі положення варто було би розкрити у більшій прив'язці до новітнього податкового законодавства країн-членів ЄС.

Разом із цим варто відмітимо, що наші зауваження не належать до таких, що негативно впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи, вони просто потребують уточнення під час захисту та можливого врахування у подальшій науковій діяльності.

Таким чином, дисертаційне дослідження Шевчука Михайла Олександровича «Правове регулювання інформаційних відносин, пов'язаних зі справлянням податку на майно в Україні», є самостійною, завершеною науковою працею, в якій отримані нові обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання. Дисертація відповідає вимогам п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 з подальшими змінами, а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри фінансового права
Інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, професор

О.А. Музика-Стефанчук

« ____ » _____ 2021 р.

ПІСНИС ЗАСІДАЮЧОГО
ВЧЕННЯ СЕКРЕТАР ЧЛЕН
КАРАУЛЬНА Н. В.
27.04.2021

